

BAĞNAZ – YOBAZ- MUTAASSIP: Bir düşünceye, bir inanışa aşırı ölçüde bağlanıp ondan başka bir düşünce ve inanışı kabul etmeyen kimseye bağnaz denir. Dikkat edelim, aşırı ölçüde bağlanılan şey inanış, düşünce, akım, fikir, gelenek vs olabilir. Sadece “bağ”lanılan şeye körü körüne inanılmaktadır. Bağnaz; “körü körüne bağlanan” anlamında belli bir alana ait değildir; birçok sahası temsil edebilir.

Bağnazlık **din** sahasında olursa buna **yobazlık** denir. Dinde bağnazlığı aşırılığa vardiyan, başkalarına baskı yapmaya yönelen kimsedir yobaz. "*Bu memleketi de dört buçuk yobaza bırakamayız.*" (A. Gündüz) Her yobaz, bir bağnazdır da. Yani yobazları, bağnaz (körü körüne bağlı) insanlar sınıfının bir alt basamağı; bir kümesi addedebiliriz. Ama her bağnaz kesinlikle yobaz değildir.

Mutaassıp ise Arapça'dır. (mutaassıb: asab'dan) Kendi tarafını aşırılıkla tutan; kendi dinini, gelenek ve göreneklerini aşırı derecede savunan." biçiminde tanımlansa da günümüzde bir kısım dindarlara da yanlış olarak “mutaassıp” denmektedir. Halbuki mutaassıplık dinden bağımsızdır da. Bir Hollandalı'nın (Belçika sınırındaki bazı köylerde böyle) sadece kendi köyünden birine kız vermesi mutaassıplıktır. Bunun ne alakası var dinle? Mutaassıp kişi ciddi anlamda tutucudur. Bağnazlık ile bu bakımdan benzer. Ama “mutaassıp” olan kişi tutuculuğu kendi eksenini etrafında imar eder. Bu çeşit bir insan kendine, ailesine, ecdadına ait olanı savunur. Mutaassıp olan kişi kendi sahasına girildiğinde müdahale eder.

Öncelikle yobazı bir kenara alalım. Zira bu “dinde” tutuculuk ile sınırlıdır. Mutaassıp kişi dinen tutucu olabileceği gibi mesela “âdet”lerin îfâsı hususunda da taviz vermez olabilir: Başlık parası istemek, mutaassıplıktır. "*Mutaassıptır, okuduğu birkaç esere saplanmıştır.*" (H. Edip) dersek din sahasında çıkarız. Yahut giyimi daha “geleneksel” olan biri, daha “batılı” olan biri tarafından “mutaassıp” olarak nitelenebilir. Gelelim “bağnaz” ile mutaassıp farkına. En mühim fark ölçüdür. Bağnaz aşırıdır, mutaassıp daha “kendine” dönük. Bir bağnazın zarar vermesi, isyan çıkarması, yakıp yıkması, iftira atması, azletmesi, afaroz etmesi, idam etmesi pekala mümkündür. Bağnaz daha dışa dönüktür. Oysa mutaassıp kişi bizzat kendine zarar verir; esas meselesi toplum iledir.

Mesela:

¹ Johannes Gutenberg-Universität / Mainz: Orientkunde- Turkologie; Doğu Bilimleri-Türkoloji/ Karşılaştırmalı Edebiyat
www.mehmetakifduman.com

Beşiktaş maçı sonrası Fenerbahçe'li taraftarlar ile bir çatışma yaşansın. Bu abartılı boyutlara ulaşsın ve yaralananlar olsun; civardaki dükkanlar zarar görsün. İşte bu taraftarlar “bağnaz”dır; zita fanatiktirler. Futbol onlar için bir oyun olmaktan ötedir; körü körüne bağlanmışlardır.

NOT: Kelimeler arasındaki eş anlamlılığın imkansızlığı için gereken teorik izahı “Dilde Belirsizlik ve Eş Anlamlılık” kitabımızda yapmaya çalıştık.

Burada zikredilen görüş, mukayese yahut tasavvur, konunun “belirsizlik” (vagueness / vagheit) içeren yapısı dolayısı ile **öznel**dir.

Diğer örnekler için bkz: <http://www.mehmetakifduman.com/pdf.html>